

Hushållens ekonomi (HEK)

2004

HE0103

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
A Administrativa och legala uppgifter	2
A.1 Ämnesområde.....	2
A.2 Statistikområde.....	2
A.3 SOS-klassificering.....	2
A.4 Statistikansvarig.....	2
A.5 Statistikproducent.....	2
A.6 Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8 Gallringsföreskrifter	3
A.9 EU-reglering	3
A.10 Syfte och historik.....	3
A.11 Statistik användning.....	4
A.12 Uppläggning och genomförande.....	4
A.13 Internationell rapportering	5
A.14 Förändringar i undersökningen.....	5
B Kvalitetsdeklaration	7
B.0 Inledning	7
B.1 Innehåll	7
1.1 Statistiska målstorheter	7
1.1.1 Objekt och population	8
1.1.2 Variabler	9
1.1.3 Statistiska mått	17
1.1.4 Redovisningsgrupper	17
1.1.5 Referenstider	18
B.2 Tillförlitlighet.....	19
2.1 Tillförlitlighet totalt	19
2.2 Osäkerhetskällor	19
2.3 Redovisning av osäkerhetsmått	26
B.3 Aktualitet	26
3.1 Frekvens	26
3.2 Framställningstid	26

3.3	Punktlighet	26
B.4	Jämförbarhet och sammanvändbarhet.....	26
4.1	Jämförbarhet över tiden	26
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	27
4.3	Sammanvändbarhet med annan statistik	28
B.5	Tillgänglighet och förståelighet.....	28
5.1	Spridningsformer	28
5.2	Presentation	29
5.3	Dokumentation	29
5.4	Tillgång till primärmaterial	29
5.5	Upplysningstjänster	29

A Administrativa och legala uppgifter

A.1 Ämnesområde


Ämnesområde: Hushållens ekonomi
Boende, byggande och bebyggelse

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Inkomster och inkomstfördelning
Boende

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik  Sveriges officiella statistik
gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se
http://www.scb.se/templates/Standard_55322.asp

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Susanne Svartengren
Telefon: 019-17 66 14
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Susanne Svartengren
Telefon: 019-17 66 14
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lag om den officiella statistiken (SFS 2001:99), vilket innebär att uppgiftslämnaren medverkar frivilligt.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Det ligger inga gallringsföreskrifter för undersökningen om Hushållens ekonomi (HEK).

A.9 EU-reglering

Inga tvingande EU-direktiv finns för denna statistik.

A.10 Syfte och historik

Syftet är att kartlägga den disponibla inkomstens fördelning bland olika hushåll, belysa inkomststrukturen samt beskriva boendet och boendeutgifterna för hushåll i olika upplåtelseformer.

Den officiella boendestatistiken redovisas i HEK fr.o.m. 2003 års undersökning. Det ersätter hushållsdelen i Bostads- och hyresundersökningen (BHU).

Statistiken innefattar variabler som disponibel inkomst, faktorinkomst, inkomst av kapital, skatt, skattepliktiga och skattefria transfereringar. Statistiken redovisas bland annat efter bakgrunds- och klassificeringsvariablerna hushållstyp (kosthushåll och familjeenhet), ålder, kön, sysselsättningsgrad, socioekonomisk indelning, födelseland, boendeform/upplåtelseform.

Undersökningen har genomförts varje år sedan 1975. Datamaterialet är användbart för åren 1975, 1978 samt för varje år från 1980 till 2004. För vissa år kan förmögenhetsfördelningen bland hushållen beskrivas. Ett tidsseriebrott i statistiken uppkom på grund av skattereformen 1990/1991, se 4.1.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken används av många olika användare inom skilda delar av samhället;

- Statistiken från HEK används i stor utsträckning som ett viktigt underlag vid politiska ställningstaganden och beslut.
- Allmänheten använder statistiken för att få en översiktlig beskrivning av och utvecklingen av inkomstfördelningen samt boendet och boendeutgifterna för både hushåll och personer efter olika bakgrundsvariabler som bland annat ålder, kön, sysselsättning.
- Andra statistikgrenar vid SCB använder HEK som underlag, exempelvis Nationalräkenskaperna och mikrosimuleringsmodellen FASIT. I FASIT-modellen är det möjligt att simulera budget- och fördelningseffekter av ändringar i skatte- och bidragssystem.
- Användarna representeras bland annat av Programrådet för ekonomisk välfärdsstatistik. Deltagande organisationer i programrådet är Finansdepartementet, Skatteverket, Försäkringskassan, Uppsala universitet, Socialdepartementet, Socialstyrelsen och Boverket. Andra användare är bland annat forskare och företag. Internationella användare är bland annat Eurostat och Luxemburg income study (LIS).

A.12 Uppläggning och genomförande

HEK är en urvalsundersökning som genomförs varje år. Populationen består av samtliga hushåll och personer som var folkbokförda i Sverige någon gång under undersökningsåret (inkomståret) 2004. Registret över totalbefolkningen (RTB) används som urvalsram. Urvalet utgörs av personer som är 18 år eller äldre. Urvalet är ett s.k. nätverksurval, vilket betyder att både urvalspersonen och de personer som tillhör hans/hennes hushåll ingår i undersökningen. Från och med inkomståret 2000 samordnas urvalet med SCB:s Longitudinella Individdatabas (LINDA). Urvalstorleken år 2004 var 17 600 hushåll. Genom samordningen med LINDA ges möjlighet att följa urvalspersonerna och deras hushåll över flera år.

Datainsamlingen sker genom en telefonintervju och genom insamling av uppgifter från administrativa register. Eftersom det är ett urval av befolkningen som ingår i undersökningen kan det bli viss osäkerhet när man redovisar variabler som är extremt snedfördelade, t.ex. kapitalvinst. Det påverkar också osäkerheten för variabler där kapitalvinst ingår. För personer som under inkomståret redovisat kapitalvinster/-förluster vid försäljning av t.ex. värdepapper och fastigheter görs ett tilläggsurval. Syftet med tilläggsurvalet är att öka säkerheten i skattningarna på inkomstparametrarna.

Vid intervjun, som genomförs under januari-april året efter inkomståret, ställs frågor om hushållets sammansättning och uppgifter om boende och boendeutgifter. För personerna i hushållet ställs också frågor om sysselsättning,

arbetstid, yrke, barnomsorg, långvarigt sjuk eller funktionshinder, färdtjänst, hemtjänst, ekonomiskt stöd mellan olika hushåll samt utgifter för tandvård, läkemedel och sjukvård.

Statistiken över bland annat inkomster, ersättningar, bidrag och skatter bygger på delar av Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Dessa registeruppgifter kommer från Skatteverket (taxeringsuppgifter och kontrolluppgifter), Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Statens pensionsverk, Pliktverket och Socialstyrelsen. Statistiken som är baserad på hemtjänst och omsorgsfrågor hämtas från äldreinkäten som samtliga kommuner tillhandahåller för ett urval av personer som har fått hemtjänst eller annan omsorg. För beräkning av bland annat inkomst från näringsverksamhet, olika intäkts- och kostnadsposter för näringsidkare har uppgifter från standardiserade räkenskapsutdrag (SRU) använts. Statistiken över boende och boendeutgifter kompletteras med uppgifter från fastighetstaxeringsregistret.

A.13 Internationell rapportering

Ingen tvingande EU-reglering finns för Hushållens ekonomi (HEK).

A.14 Förändringar i undersökningen

I HEK 2004 ändrades definitionen av disponibel inkomst jämfört med tidigare år. Dessutom infördes en ny ekvivalensskala, konsumtionsenhetsskala.

Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. Den nya definitionen skiljer sig från tidigare definition genom att kapitalförlusterna påverkar inkomsten. Avdrag för pensionsförsäkring betraktas som en negativ transferering. Disponibel inkomst beräknas för familjenheterna/hushållen.

Det nya inkomstbegreppet ska så nära som möjligt belysa kontantflödet av inkomster. Kapitalvinst eller kapitalförlust är en beräkning av de värdeförändringar man har haft på sina tillgångar när tillgångarna säljs. Det är först i samband med omsättning av tillgångarna man kan realisera värdeförändringar som kontanter. En negativ värdeförändring betraktas då på samma sätt som en negativ näringsinkomst, dvs. det negativa värdet påverkar beräkningen av disponibel inkomst.

Förändringar av den disponibla inkomsten

	Från och med inkomstår 2004	Fram till inkomstår 2003
Kapitalförlust	Bruttovärde	= 0
Skattefri aktieutdelning	Ja	Nej
Avdrag pensionssparande (privat och egen företagare) m.m.	Ja	Nej

Ekvivalensskala/konsumtionsenhetsskala

SCB har fastställt en ny ekvivalensskala/konsumtionsenhetskala som ska användas när man jämför disponibel inkomst för hushåll med olika sammansättning.

För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst och ekonomisk köpkraft mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Den konsumtionsenhetskala som föreslogs i utredningen om *Förbättrad statistik om hushållens inkomster, SOU 2002:73* har justerades inför redovisningen av 2004 års statistik. Justeringar har gjorts när det gäller utrymmesstandard för ensamboende och fördelningen av kostnader mellan första barnet och påföljande barn. Både förändringarna innebär en större anpassning till verkliga förhållanden.

Skalan bygger fortfarande på budgetberäkningar utförda av Konsumentverket och underlag för bedömning av en baskonsumtion som kan beräknas för olika hushållstyper. Baskonsumtionen innefattar utgifter för normal försörjning, bl.a. boende, barnomsorg, lokala resor och semester. Den reviderade skalan har använts för samtliga år i publicerade tidsserier.

Förändring av ekvivalensskalan/konsumtionsenhetsskalan

	- 2001	2002-2003	2004 -
1:a vuxen	1,16	1,00	1,00
Sambo nr 2	0,76	0,58	0,51
Ensamstående med delat boende		1,12	
Barn nr 1			0,52
Barn nr 2 + Barn			0,42
0-3 år	0,56		
4-10 år	0,66		
11-17 år	0,76		
Barn 0-19 år		0,48	
Övrig vuxen	0,96	0,61	0,60

Kapitalvinst och kapitalförlust

Från och med 2004 års undersökning görs ingen överföring av uppgifter från självdeklarationen. Istället används kontrolluppgifter för beräkningar av kapitalvinst och kapitalförlust. Datainsamling via självdeklarationer har gjorts sedan 1995.

B Kvalitetsdeklaration

SCB deklarerar kvaliteten i sina undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

I SCB:s MIS 2001:1 Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik ges generella beskrivningar och definitioner av SCB:s kvalitetsbegrepp och de olika kvalitetskomponenterna, se

http://www.scb.se/Grupp/Metod/Dokument/QM_Kombinat.pdf

B.0 Inledning

Den årliga statistiken över hushållens ekonomi bygger på uppgifter som samlas in genom en telefonintervju till ett urval av befolkningen samt från administrativa register. Undersökningen har genomförts varje år sedan 1975. Statistiken redovisar inkomstfördelning för olika hushåll och personer efter olika bakgrundsvariabler som bland annat ålder, kön, sysselsättning samt boende och boendeutgifter för hushåll i olika upplåtelseformer för inkomståret 2004.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Syftet är att beskriva inkomstfördelning för olika hushåll och personer efter olika bakgrundsvariabler samt boende och boendeutgifter för hushåll i olika upplåtelseformer. Det betyder att viktigaste målstorheterna för HEK kan delas upp i två grupper, målstorheter för hushållsstatistik och individstatistik.

De viktigaste målstorheterna för hushållsstatistiken är;

- En tidsserie av summerade inkomstslag (makrosummor).
- Genomsnittlig, totalen, antal, medianen samt Gini-koefficienten av den disponibla inkomsten avseende hushållstyp under inkomståret 2004.
- Andel av faktorinkomst avseende hushållstyp under inkomståret 2004.
- Antal hushåll under inkomståret 2004.
- Genomsnittlig, totalen, medianen, andels uppgifter om boendeform och boendeutgifter för hushåll i olika upplåtelseformer och regioner
- Genomsnittlig skatt efter hushållstyp under inkomståret 2004.

De viktigaste målstorheterna för individstatistiken är;

- Genomsnittlig, totalen, antal, medianen samt Gini-koefficienten av den disponibla inkomsten avseende helårsbefolkningen under inkomståret 2004.
- Genomsnittlig, andel, median och Gini-koefficienten av arbetsinkomst avseende helårsbefolkningen under inkomståret 2004.
- Andel av faktorinkomst avseende socioekonomisk indelning och helårsbefolkning under inkomståret 2004.
- Antal personer efter hushållstyp.

För mer detaljerad information om inkomstslag, skatter m.m. samt viktiga redovisningsgrupper, se 1.1.2 och 1.1.4.

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen för undersökningen utgörs av de hushåll som fanns i Sverige den 31 december 2004. Hushållen består av personer som enligt gällande lagar och förordningar skulle ha varit folkbokförda i Sverige 31 december 2004. I redovisningen av inkomststatistiken används helårshushåll. Helårshushåll utgörs av de personer som var folkbokförda vid såväl årets början som dess slut och vars hushåll har en disponibel inkomst skild från noll. Anledningen till att denna avgränsning görs är för att minimera den övertäckningen som finns, se 2.2.2.

Urvalspopulationen består av individer, personer som enligt gällande lagar och förordningar skulle ha varit folkbokförda i Sverige 31 december 2004. Eftersom endast personer 18 år eller äldre ingår i rampopulationen, innebär det att personer yngre än 18 år som bor i egna hushåll helt saknas i undersökningen, se 2.2.1.

Undersökningen använder två definitioner av hushåll; kosthushåll och familjeenhet. Kosthushåll är huvudbegrepp.

Ett kosthushåll utgörs av **alla** personer som bodde i samma bostad och som hade gemensam "hushållning" den 31 december 2004. Inneboende ingår inte i kosthushållet. I redovisningen av inkomstfördelningen samt för boendestatistiken används kosthushåll. En familjeenhet omfattar en eller två vuxna som är gifta/sammanboende samt ev. barn under 18 år. Ett hemmavarande barn 18 år eller äldre bildar en egen familjeenhet. Ett kosthushåll kan bestå av flera familjeenheter. Familjeenhet används främst av mikrosimuleringsmodellen FASIT.

Personer som är tillfälligt borta, men som förväntas återkomma, ingår i hushållet. Barn som bor lika mycket hos båda föräldrarna räknas med i det hushållet där de är folkbokförda. Institutionshushåll ingår inte i redovisningen. Deras inkomst- och utgiftsförhållanden är inte jämförbara med övriga hushåll.

När man ska beskriva utgiften för boendet och beskriva hushållens ekonomi avgränsar man populationen till boende med äganderätt, bostadsrätt och

hyresrätt, den så kallade "boendeutgiftspopulationen". I boendeutgiftspopulationen ingår inte: Hushåll i andelslägenhet, i egen hyresfastighet, i småhus på ägd jordbruksfastighet, de med andrahandskontrakt, de som är inneboende, de i särskilt boende, de i studentbostad, de som hyr möblerat samt de som inte har bott i bostaden hela året.

1.1.2 Variabler

Nedan redovisas ett urval av de variabler som används i inkomstfördelningsstatistiken samt statistiken över boende och boendeutgifterna. Ytterligare variabler finns redovisade i dokumentationen av HEK.

De viktigaste bakgrunds- och klassificeringsvariablerna är hushållstyp (kost-hushåll och familjeenhet), ålder, kön, sysselsättningsgrad, socioekonomisk indelning, födelseland, boendeform/upplåtelseform.

Ett stort antal inkomstvariabler härleds från administrativa register. Från administrativa register finns det även variabler inom olika transfereringsområden. Boendevariablerna grundar sig till största delen på uppgifter från intervjun.

Kön, ålder och födelseland hämtas från SCB:s register över totalbefolkningen (RTB) med aktualitet 31/12 2004. Övriga variabler härleds med hjälp av uppgifter från intervjun och administrativa register.

För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Den skala som används i redovisningen av 2004 års inkomster är en revidering av den konsumtionsenhetsskala "Svensk konsumtionsenhetsskala" som föreslogs i utredningen om *Förbättrad statistik om hushållens inkomster*, SOU 2002:73. Den reviderade skalan har använts för samtliga år i publicerade tidsserier, se avsnitt A.14.

Inkomstvariabler:

Löneinkomst

Löneinkomst är summan av löneutbetalningar under året. I begreppet lön ingår skattepliktiga förmåner och traktamenten som redovisas under lön i taxeringen. Den resekostnadsersättning som överstiger det sedan år 1990 begränsade avdraget ingår också. Fr.o.m inkomståret 1992 ingår sjuklön (den sjukersättning arbetsgivaren har ansvar för) i lönebegreppet.

Näringsinkomst

Näringsinkomst (företagarinkomst) beräknas som inkomst/underskott av

	näringsverksamhet.
Arbetsinkomst	Arbetsinkomst är summan av löneinkomst, näringsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning och dagpenning vid utbildning och tjänstgöring (repetitionsutbildning) inom totalförsvaret.
Kapital	Ränta, utdelning, kapitalvinst och kapitalförlust. Beräkningen görs brutto, dvs. inga avdrag får inverka. I samband med skattereformen 1990/1991 blev alla kapitalinkomster skattepliktiga och ingår därför i redovisningen. Företagare kan fr.o.m. inkomstår 1994 välja att genom så kallad positiv räntefördelning flytta kapitalinkomst på eget kapital i näringsverksamhet från näringsinkomst till kapitalinkomst.
Kapitalvinst	Kapitalvinst utgörs av den eventuella vinst som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter. Fr.o.m. 1992 är kapitalvinsterna bruttoberäknade. Tidigare års kapitalvinster omfattar enbart de beskattningsbara inkomsterna.
Kapitalförlust	Kapitalförlust utgörs av den eventuella förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter. Fr.o.m. 1992 är kapitalförlusterna bruttoberäknade.
Faktorinkomst	Faktorinkomst är summan av löneinkomst, företagarinkomst, inkomst från fåmansföretag, ränta och utdelning samt kapitalvinst och kapitalförlust.
Pension	Pension är skattepliktiga pensioner och består av allmän pension, avtalspension, arbetsskadelivränta, livränta och privata pensionsförsäkringar. Allmänna pensionssystemet för ålderspension består av tre delar, inkomstpension, premiepension och garantipension. Inkomstpension och premiepension är beroende av livsinkomsten och

	<p>påverkas av när man väljer att gå i pension. Den tidigaste pensionsåldern är 61 år. Garantipensionen garanterar en viss lägsta nivå av pensionen för de personer som haft en låg eller ingen pensionsgrundande inkomst.</p>
Sjuk- eller aktivitetsersättning	<p>Ersätter från och med 2003 förmånerna förtidspension och sjukbidrag. Om arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel har personer i åldrarna 19-29 år rätt till aktivitetsersättning och personer 30-64 år rätt till sjukersättning.</p>
Ersättning i samband med sjukdom	<p>Sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringsersättning m.m.</p>
Familjestöd	<p>Bostadsbidrag, socialbidrag, underhållsbidrag, barnbidrag, föräldrapenning m.m.</p>
Studiestöd	<p>Studiemedel (lån och bidrag), studiebidrag, vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag för doktorander m.m.</p>
Arbetsmarknadsstöd	<p>Dagpenning vid arbetslöshet, kontant arbetsmarknadsstöd, ALU-ersättning, övriga utbildningsbidrag m.m.</p>
Ersättning i samband med militärtjänst	<p>Dagersättning och uttryckningsbidrag i samband med värnpliktig grundutbildning m.m.</p>
Övriga positiva transfereringar	<p>Vårdbidrag, närståendepenning, dagpenning vid repetitionsutbildning och civilförsvarsutbildning m.m.</p>
Summa skattepliktiga inkomster	<p>Summa skattepliktiga inkomster är summan av inkomst av arbete, kapital, pension, sjuk- eller aktivitetsersättning samt sjuk- och föräldrapenning, arbetsmarknadsstöd och övriga socialförsäkringar.</p>
Generella bidrag	<p>Generella bidrag är skattefria bidrag, bl.a. barnbidrag, underhållsbidrag, studiebidrag och studielån.</p>

Bostadsstöd	Bostadsstöd (Skattefria bidrag) utgörs av bostadsbidrag till barnfamiljer och makar/övriga utan barn, bostadstillägg till pensionärer och bostadsbidrag till värnpliktiga. Räntebidrag till ägare av egna hem ingår inte.
Kommunal inkomstskatt	Kommunal inkomstskatt består av både landstingskatt och kommunal inkomstskatt. Den kommunala inkomstskatten beräknas utifrån den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Skattesatsen är olika beroende på i vilken kommun personen bor.
Statlig inkomstskatt	Skiktgränserna för statlig inkomstskatt höjs i regel med KPI+2 procent varje år. De två skiktgränserna för statlig inkomstskatt, för inkomståret 2004, är en beskattningsbar förvärvsinkomst över 291 800 kronor och 441 300 kronor. Inkomster över den lägre skiktgränsen beskattas med 20 procent och inkomster över den högre skiktgränsen beskattas med 25 procent.
Statlig inkomstskatt på kapitalinkomster	Ett överskott av kapitalinkomster över 100 kronor beskattas med 30 procent. I undantagsfall kan begränsningsregeln påverka skatteuträkningen
Fastighetsskatt	Fastighetsskatt betalas av den som äger fastighet eller är jämställd med ägare till fastighet. Skatten betalas för fastigheter som vid fastighetstaxeringen betecknas bl.a. som småhusenhet och hyreshusenhet. Statlig fastighetsskatt utgår även för privatbostad som är belägen i utlandet.
Förmögenhetsskatt	Förmögenhetsskatten är 1,5 procent av den beskattningsbara förmögenheten. Den beskattningsbara förmögenheten (tillgångar minus skulder) behöver inte redovisas om den understiger 1 500 000 kronor för ensamstående och 2 000 000 kronor för sambeskattade. Förmögenhetsskatt utgår på den del av

	<p>förmögenheten som överstiger 1 500 000 kronor för ensamstående och 2 000 000 kronor för sambeskattade. Makar samt sambor som har eller har haft gemensamma barn bildar enhet (samtaxering) i förmögenhetsstatistiken och det är deras samt barnens gemensamma förmögenhet som räknas. Uppgifterna för år 2004 avser förhållandet den 31 december 2004.</p>
Skattereduktioner	<p>Det finns elva olika typer av skattereduktioner: särskild skattereduktion, fastighetsskatt, bredbandsanslutning, fackföreningsavgift, avgift till arbetslöshetskassa, sjöinkomst, allmän pensionsavgift, underskott av kapital, förmögenhetsskatt, vissa miljöförbättrande installationer i småhus samt utgifter för byggnadsarbete på bostads- hus.</p> <p>Skattereduktionen för förmögenhets- skatt medges bara mot förmögenhets- skatt. Summan av övriga skattereduk- tioner får inte överstiga summan av kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt och fastighetsskatt.</p>
Slutlig skatt	<p>I den slutliga skatten ingår statlig och kommunal inkomstskatt på förvärvsin- komster, statlig inkomstskatt på kapitalinkomster, förmögenhetsskatt, fastighetsskatt, allmän pensionsavgift, egenavgifter, kyrkoavgift samt begravningsavgift, skatter för närings- verksamma och avdrag för skattereduk- tioner.</p>
Övriga negativa transfereringar	<p>Övriga negativa transfereringar är summan av betalt undershållsbidrag, återbetalda studielån och avdrag för pensionsförsäkring.</p>
Disponibel inkomst	<p>Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. En ny officiell definition av disponibel inkomst redovisades vid publiceringen av 2004</p>

års uppgifter. Det nya begreppet kan redovisas från inkomståret 1991 och framåt. För längre tidsserier används den gamla definitionen.

Till disponibel inkomst räknas samtliga i hushållets inkomster, även barnens.

Boendevariabler:

Avgifter

Med avgifter avses utgifter under året för vatten och avlopp, sophämtning, renhållning, sotning, vägunderhåll, avgift till samfällighet och villaförsäkring.

Boendeutgift

Äganderätt: Boendeutgiften avser summan av ränteutgift, amortering (enligt länevillkor), driftsutgift samt utgift för underhåll och reparation och är korrigerad med hänsyn till skatteeffekt.

Bostadsrätt: Boendeutgift avser summan av avgift till bostadsrättsförening, ränteutgift och amortering samt egna utgifter för underhåll och reparation och är korrigerad med hänsyn till skatteeffekt.

Hyresrätt: Boendeutgift utgörs av summan av hyran och egna utgifter för underhåll och reparation.

Bostadsyta

Som bostadsyta räknas ytan i kvadratmeter av alla för bostadsändamål avsedda rum (inkl. garderober) samt kök, badrum och hallar ovan mark. Yta av källare, oinredd vind, garage, pannrum och tvättstuga medräknas inte

Bränsleutgift

Med bränsleutgift avses utgift för uppvärmning av bostaden. I bränsleutgift ingår inte hushållsel.

Justerad disponibel inkomst

Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa

	<p>transfereringar. I boendestatistiken justeras begreppet genom att även skatteeffekten av bostadsinnehav dras bort. Begreppet avviker därmed från det som används i redovisningen av Inkomstfördelningen, och benämns därför Justerad disponibel inkomst.</p> <p>Till disponibel inkomst räknas samtliga i hushållets inkomster, även barnens.</p>
Driftsutgift	<p>Med driftsutgift avses summan av bränsleutgift och avgifter.</p>
Konsumtionsutrymme	<p>Med konsumtionsutrymme avses differensen mellan disponibel inkomst och boendeutgift. Med andra ord betecknar konsumtionsutrymmet det som är kvar av den disponibla inkomsten efter att boendet har betalats.</p>
Kök	<p>Med kök avses ett utrymme som är minst 6 kvadratmeter stort och försett med fönster och inrett huvudsakligen för matlagning.</p>
Lägenhetstyp	<p>Med lägenhetstyp avses hur många rum och kök bostaden innehåller.</p> <p><i>Äganderätt</i> delas in efter -3 rum och kök (-3 rok), 4 rum och kök (4 rok), 5 rum och kök (5 rok) samt 6 eller fler rum och kök (6+ rok).</p> <p><i>Bostads- och hyresrätter</i> delas in efter 1 rum och kök (1 rok), 2 rum och kök (2 rok), 3 rum och kök (3 rok), 4 rum och kök (4 rok), 5 eller fler rum och kök (5+ rok) samt Övriga lägenheter.</p> <p>Till övriga lägenheter räknas dem som består av rum men inget kök och dem som har kök men saknar rum. Lägenheter som saknar kök men har kokvrå tillhör lägenhetstypen Övriga.</p>
Rum	<p>Med rum avses ett bostadsutrymme ovan mark som är minst 6 kvadratmeter stort och försett med</p>

	<p>fönster. Som rum räknas inte kök, badrum, gillestuga i källaren, klädkammare och dylikt.</p>
Skatteeffekt	<p>Med skatteeffekt avses en minskning eller ökning av skatt på grund av innehav av ett småhus eller en bostadsrättslägenhet. Effekten beräknas genom att fastighetsskatten dras av från 30 procent (21 procent på belopp över 100 000 kr) av ränta och tomträttsavgäld. Att skatteeffekten blir positiv eller negativ beror på vilken av delarna som är störst, fastighetsskatten eller den procentuella delen av ränta och tomträttsavgäld.</p> <p>Skatteeffekten påverkar boendeutgiften. En positiv skatteeffekten har en negativ påverkan, det vill säga gör boendeutgiften mindre.</p>
Skuldbelopp	<p>Med skuldbelopp avses återstående skuld den 31 december 2004 på lån tagna med fastigheten som säkerhet.</p>
Trångboddhet Norm 3	<p>Ett hushåll med makar räknas som trångbott om antalet boende överstiger en person per rum, kök oräknat. Hushåll utan makar räknas som trångbott om antalet boende överstiger en person per rum, kök och ett rum oräknat.</p>
Underhåll och reparation	<p>Med underhåll och reparation avses arbete som bevarar byggnaden/lägenheten i dess ursprungliga skick t.ex. ommålning, omtapetsering, reparation av värmepanna, utbyte av spis, kylskåp. Underhåll av trädgård, uthus och liknande medräknas inte.</p>
Upplåtelseform	<p>Med upplåtelseform avses boendeformen. Tre upplåtelseformer är aktuella.</p>

Äganderätt: Med äganderätt avses ägda

småhus. Det kan röra sig om friliggande enfamiljshus, parhus, radhus eller kedjehus.

Bostadsrätt: En bostadsrätt är en lägenhet som ligger i ett hus som ägs av en förening (bostadsrättsförening) i vilken man själv är medlem. Bostadsrätt kännetecknas av att hushållet betalar en grundavgift/insats för lägenheten.

Hysesrätt: En hyresrätt är en lägenhet där hushållet inte behöver betala någon grundavgift utan enbart hyra. Även kooperativ hyresrätt med depositionsavgift räknas här som en hyresrätt.

1.1.3 Statistiska mått

Följande skattningar avseende personer och hushåll redovisas: summa (inkl. antal), kvoter (inkl. medelvärde, andel), lägesmått (inkl. median, deciler och percentiler) och Gini-koefficient.

Gini-koefficienten används för att redovisa ojämnheten i inkomstfördelningen. Koefficienten kan anta ett värde mellan 0 och 1. Ett högt värde visar på större ojämnhet än ett lågt värde.

För antalsskattningar, medelvärden, median och Gini-koefficient beräknas urvalsosäkerheten med hjälp av 95 procentiga konfidensintervall.

1.1.4 Redovisningsgrupper

De bakgrunds- och klassificeringsvariabler som hämtas från intervjun och administrativa register används för att bilda redovisningsgrupper. Den huvudsakliga redovisningen av inkomstfördelningen görs för personer/hushåll (kosthushåll och familjeenhet).

Kosthushåll kan redovisas fr.o.m. 1991 års undersökning. Undantag gäller för år 1992 där begreppet kosthushåll inte finns samt för åren 1993-1994 där begreppet endast finns för de svarande i undersökningen. För redovisning över en längre tidsperiod, från 1975 och framåt, används familjeenhet.

I den officiella publiceringen av inkomstfördelningen görs ingen redovisning på regional nivå. I den registerbaserade inkomststatistiken (se "Inkomststatistik – totalräknad", Beskrivning av statistiken) redovisas däremot individstatistik efter kommuner. I den officiella redovisningen av befolkningens boende redovisas boendeutgifter för regionerna Stor-Stockholm, Stor-Göteborg, övriga kommuner

med fler än 75 000 invånare samt övriga kommuner med mindre än 75 000 invånare.

Vid redovisning av boendeutgifter används boendeform för att skapa redovisningsgrupperna äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt.

1.1.5 Referenstider

Referensperioden för inkomstfördelningen samt för boende och boendeutgifter är inkomståret 2004. Hushållets sammansättning och boendeform avser förhållandet den 31:e december 2004.

1.2. Fullständighet

Statistiken över bland annat inkomster, ersättningar, bidrag och skatter bygger på delar av Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Dessa registeruppgifter kommer från Skatteverket (taxeringsuppgifter och kontrolluppgifter), Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Statens pensionsverk, Pliktverket och Socialstyrelsen. Det innebär att inkomster och förmögenheter som inte ingår i dessa register lämnas helt utanför.

Överföringar mellan hushåll saknas, t.ex. ekonomiskt stöd som vissa föräldrar ger sina vuxna barn eller transfereringarna emellan separerade föräldrar. Det innebär bland annat att ungdomarnas/den ensamstående föräldrarnas verkliga ekonomiska standard eventuellt underskattas i statistiken.

Boendestatistikens målvariabler bygger främst på frågor ur telefonintervjun men även variabler från fastighetstaxeringsregistret. Boendeutgifter redovisas endast för boende i de tre upplåtelseformerna, äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt.

Användare har visat intresse för redovisning av resultaten på regional nivå (kommunnivå). Resultaten bygger på ett för litet urval för att detta ska kunna tillgodoses.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Ett statistikvärdes tillförlitlighet beror på det totala felet mellan skattningen och målstorheten. Det totala felet kan bestå av urvalsfel, täckningsfel, bortfallsfel, mätfel och bearbetningsfel. I denna undersökning förekom alla dessa fel i varierande utsträckning.

Det är inte möjligt att på ett tillfredsställande sätt skatta det totala felets storlek. I anslutning till punktskattningarna redovisas dock osäkerhetsintervall, som under vissa förutsättningar kan tolkas som intervall med ca 95 procentiga konfidensintervall (se avsnitt 2.2.1).

Under avsnitt 2.2 görs en genomgång av HEK:s felkällor och deras konsekvenser. De felkällor som kan ha störst påverkan på resultaten är urvalsfelet, bortfallsfelet och mätfelet. Konfidensintervall, ett mått på urvalsfelet, beräknas och för stora redovisningsgrupper är intervallen små. För personer med extremt låga eller höga inkomster är osäkerheten i beräkningarna större. Eftersom de flesta variabler bygger på uppgifter från administrativa register så finns inget bortfall för dessa variabler. Bortfallet påverkar dock en del av de klassningsvariabler och boendevariabler som skapas med hjälp av uppgifter från intervjun. Det gäller främst variablerna hushållstyp, socioekonomisk indelning och boendeutgifter. Mätfelet är störst i uppgifterna som hämtas från telefonintervjun. Det gäller främst de frågor som avser arbetstid och olika utgifter för hela året. Det är svårt att uppskatta storleken av mätfelet. Täckningsfel har troligen liten påverkan på undersökningens resultat. Felen varierar dock för olika variabler.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Undersökningens rampopulation bestod av personer som är 18 år eller äldre och som under 2004 var folkbokförda i Sverige. Rampopulationen hämtades från Registret över totalbefolkning (RTB). Urvalet dras i november samma år som mätåret och det är ett stratifierat obundet slumpmässigt urval (STOSU) utan återläggning med fem strata. Urvalet är ett s.k. nätverksurval, vilket innebär att urvalspersonens hushållsmedlemmar också ingår i urvalet. Urvalsstorleken har under åren varierat mellan ca 10 000 och 19 300 hushåll. År 2004 var urvalet ca 17 600 personer. För varje utvald person skapas ett förslag på hushållssammansättning med hjälp av RTB. Dessa personer bildade ca 17 600 hushåll och det totala antalet undersökta personer uppgick till ca 40 000.

Rampopulationen är stratifierad och stratifieringen har varierat över åren. För HEK 2004 var stratifieringen enligt följande;

- Bostadsrätt
- 75 år eller äldre
- 18-75 år
- Handikappersättning
- Vårdbidrag

För att möjliggöra särredovisning av dessa grupper med tillräcklig god kvalitet bildar de separata strata.

Ett extra stratum görs där gruppen avlidna/emigranter, dvs. de personer som räknas som övertäckning, dras för att få makropopulationen att stämma överrens med verkligheten. Denna makropopulation används i huvudsak i FASIT-modellen för att kunna simulera budget- och fördelningseffekter av ändringar i skatte- och bidragssystem. Makropopulation används även i redovisningen av makrosummor.

Eftersom det är ett urval av befolkningen som ingår i undersökningen kan det bli viss osäkerhet när man redovisar variabler som är extremt snedfördelade, t.ex. kapitalvinst. Det påverkar också osäkerheten för variabler där kapitalvinst ingår. För personer som under inkomståret redovisat kapitalvinster/-förluster vid försäljning av t.ex. värdepapper och fastigheter görs ett tilläggsurval. Syftet med tilläggsurvalet är att öka säkerheten i skattningarna på inkomstparametrarna. Detta stratum ingår inte i intervjun.

Från och med inkomståret 2000 samordnas urvalet med SCB:s Longitudinella Individdatabas (LINDA). Genom samordningen med LINDA ges möjlighet att följa urvalspersonerna och deras hushåll över flera år.

Estimation

För att skatta målstorheterna används ett estimationsförfarande som kallas kalibreringsmetod. I syfte att reducera urvalsfelet och bortfallsfelet utnyttjas registerinformation som uppfyller de tre kriterierna; samvarierar med de viktigaste målvariablerna (t.ex. inkomster och bidrag), avgränsar de viktigaste redovisningsgrupperna samt samvarierar med svarsbenägenhet, se avsnitt 2.2.6.

Osäkerhetsintervall beräknas enligt formeln

$$\text{punktskattning} \pm 1,96 * (\text{skattning av estimatorns medelfel})$$

där såväl punkt- som medelfelsskattning beräknas med hjälp av ett av SCB egenutvecklat program, EXTRACT. Under förutsättning att stickprovsstorleken är stor samt

- (i) att den estimator som används är approximativt väntevärdesriktig, dvs. icke-skev
- (ii) att estimatorns varians endast beror av samplingvariansen och bortfallsvariansen

och

- (iii) att de registervariabler som används i kalibreringen uppfyller de tre kriterierna

gäller att sannolikheten är ca 95 procent att man med det använda urvals- och skattningsförfarandet erhåller ett intervall som täcker in den sökta storheten.

Naturligtvis är inte samtliga ovanstående förutsättningar perfekt uppfyllda i praktiken. Även om hjälpvariablerna är klokt valda kommer estimatorn att vara behäftad med viss skevhet, delvis till följd av kvarstående bortfalls- och täckningsfel men också till följd av andra fel av systematisk karaktär. Vidare är det troligt att estimatorns varians underskattas. Utöver samplingvariansen och bortfallsvariansen tillkommer även ett variansbidrag från andra osäkerhetskällor av slumpmässig natur, men vanligtvis kan endast en del av detta variansbidrag "fångas upp" av den varians estimator som används. Tyvärr är det inte möjligt att avgöra i vilken utsträckning som avvikelser från förutsättningarna ovan föreligger och vilka effekter dessa avvikelser får för tolkningen av de osäkerhetsintervall som presenteras i termer av faktisk konfidensgrad. En rekommendation är dock att man bör vara försiktig med att tolka de presenterade intervallen som regelrätta konfidensintervall.

2.2.2 Ramtäckning

Målpopulationen för hushåll utgörs av de hushåll som den 31 december 2004 fanns i Sverige. Hushållen består av personer som enligt gällande lagar och förordningar skulle ha varit folkbokförda i Sverige 31 december 2004. Undersökningens rampopulation bestod av personer som är 18 år eller äldre och som var folkbokförda i Sverige 31 december 2004.

De brister som finns när det gäller rampopulationens täckning av målpopulationen är små.

Övertäckning:

Övertäckningen kan delas upp i två grupper. Dessa grupper utgör drygt 1 procent i undersökningens rampopulation:

- Emigranter förorsakar övertäckning om utflyttning inte anmäls. Genomförda studier tyder på att folkbokföringen innehåller ett betydande antal personer som inte längre bor i landet. Detta är förmodligen den allvarligaste kvalitetsbristen i folkbokföringen. Många som flyttar ut ur landet har inget eget intresse av att anmäla utflyttningen och en del gör det heller inte. Vid den kontroll som gjordes i samband med folk- och bostadsräkningen 1985 utgjorde den oanmälda utflyttningen ca 0,1 procent av hela befolkningen. Räknat på delpopulationen utländska medborgare utgjorde den oanmälda utflyttningen 1,0 procent för nordiska medborgare och 2,8 procent för övriga medborgarskap tillsammans. Under år 2004 har studier gjorts där man försökt att skatta storleken på den oanmälda utflyttningen med hjälp av registerstatistik. En preliminär siffra pekar på att de oanmälda utflyttningarna var minst 0,5 procent i åldersgruppen upp till 65 år.

För att komma tillrätta med ej rapporterad utvandring krävs ett samarbete mellan berörda myndigheter. Inom folkbokföringen prioriteras nu ett samarbete med Migrationsverket som syftar till att följa upp personer som inte ansökt om förnyelse av uppehållstillstånd. Skatteverket lägger också resurser på uppföljning av postreturer vid utsändningar av röstkort,

deklarationsblanketter och andra försändelser. Mer information om befolkningsstatistiken finns på SCB:s webbplats.

- Personer som har mycket låga eller ofullständiga inkomst-, bidrags- eller taxeringsuppgifter.

Undertäckning

Brister i rapporteringen av födslar och invandringen resulterar i undertäckningen i befolkningsstatistiken. Den undertäckning som förekommer förklaras främst av det glapp i tid som finns mellan urvalsdragning och referenstidpunkt, vilket betyder att vi saknar information om de personer som inte fanns i Registret över totalbefolkningen (RTB) vid urvalstillfället men som tillkommit fram till den 31/12 inkomståret.

Undertäckningen i undersökningen bedöms dock vara liten.

2.2.3 Mätning

Uppgifter samlas in genom telefonintervjuer och från administrativa register.

Intervju

Intervjuerna genomförs med datorstöd (WINdati). Intervjuerna genomförs under januari-april året efter inkomståret. Frågor om hushållets sammansättning och boendeform avser förhållandet den 31/12 inkomståret, medan övriga frågor gäller hela inkomståret. Frågor kring boendeutgifter ställs till dem som bott i sin bostad hela året. Vissa frågor ställs om alla personer i hushållet. Det innebär att en stor del av frågorna besvaras i en s.k. indirekt intervju.

Felkällor i intervjun är exempelvis att uppgiftslämnaren kan missförstå frågorna eller att svaret registreras felaktigt. För att minimera dessa felkällor finns kontroller inbyggda i intervjun. Den största felkällan är minnesfel eftersom de flesta frågor avser förhållanden minst 12 månader bakåt i tiden. Frågor om utgifter för tandvård, sjukvård och läkemedel kan vara svåra att besvara eftersom bland annat högkostnadsskydd och rabattsystem påverkar utgifterna. För att försöka minska risken för minnesfel finns ett utdrag av frågorna i informationsbrevet. Hushållet har då möjlighet att förbereda sig genom att ta fram uppgifter innan intervjun genomförs.

Administrativa register

De administrativa registren är i första hand till för administrativa ändamål och svarar därmed inte alltid mot statistikens behov. Ett exempel på detta är hushållets sammansättning. I telefonintervjun frågar vi efter hushållets medlemmar och kan på så vis skapa ett hushåll kring urvalspersonen. För bortfallet används uppgifter från RTB. I RTB-familjen ingår personer som är gifta med varandra (även registrerat partnerskap), barn oavsett ålder samt sammanboende som har gemensamma barn. RTB-familjen kan bestå av maximalt två generationer. För sammanboende par utan gemensamma barn finns inga uppgifter för att skapa korrekta hushåll. Därmed sker en överskattning av andelen ensamstående och ensamstående hushåll.

För att kontrollera kvaliteten på andra viktiga variabler görs en avstämning mellan olika register. Kvaliteten på uppgifterna i de administrativa registren har blivit bättre under senare år.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värden på en eller flera observationsvariabler (ex. registervariabler eller intervjufrågor) i en undersökning inte kan inhämtas.

- Saknas alla värden för en person är det frågan om **objektsbortfall**.
- Saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**.

Andelen svartsbortfall i HEK2004

Avböjde medverkan	14,6
Ej anträffade	11,3
Förhindrad medverkan	3,0
Totalt svartsbortfall	28,9

Svartsbortfallet är oviktat

I bortfallet är följande grupper överrepresenterade: De som saknar löneinkomst, socialbidragstagare, de som invandrat till Sverige från länder utanför Norden. Bland de svarande är barnfamiljerna något överrepresenterade.

Svartsbortfallet i HEK har ökat under 2000-talet. Bortfallet har dock varierat mellan åren. De år då urvalet varit stort har bortfallet varit högre. I samband med att målpopulationen utökades till att omfatta äldre personer som bor i s.k. särskilt boende (boende på institution) höjdes bortfallsnivån eftersom det är en svår grupp att nå för intervju.

För att minska snedvridande effekter av bortfallet görs en riktad bortfallsuppföljning. För att veta om denna metod förbättrat eller försämrat skattningsarna studeras variabler från administrativa register. Med variabler från administrativa register menas sådan information man känner till oavsett om intervjun har utförts eller ej, dvs. registeruppgifter. Med hjälp av dessa kan man sedan undersöka om det finns några utmärkande skillnader mellan de som svarat vid ordinarie intervju, de som svarat vid bortfallsuppföljningen och de som inte svarat alls.

Kalibrering och imputering används för bortfallskompensation i urvalet. Kalibrering används för de flesta estimaten som baseras på de svarande i intervjun. Vi räknar med att denna metod kraftigt reducerar den snedvridande effekt som bortfallet har. Imputering används för vissa av boende variabler bl.a. hushållstyp, uppvärmning m.fl. Imputeringen av hushållstyp baseras på registeruppgifter för hushållssammansättningen, vilket bidrar till att antalet ensamboende och ensamstående med barn överskattas. Vid redovisning av variabler som finns i administrativa register används uppräkningsinformation utan hjälpinformation baserad på hela urvalet.

Partiellt bortfall uppstår när enstaka värden saknas hos ett objekt. Med partiella svar menas ofullständiga intervjuer. Det finns kriterier för hur mycket av intervjun som skall vara genomförd för att intervjun ska räknas som svar. Till skillnad från enkätundersökningar kan respondenten inte hoppa över en fråga för att sedan fortsätta med nästa i en telefonundersökning, i stället får de svara *Vet ej/Vill ej svara*. Från och med 2003 års undersökning är svarsalternativen *Vet ej/Vill ej svara* separerade. Det innebär att vi nu kan säga vad som är ett partiellt bortfall eller inte. Tidigare gick det inte att säga vad som var ett partiellt bortfall eftersom respondenterna kunde svara *Vet ej/Vill ej svara* av två anledningar (på grund av att de inte kunde och på grund av att de inte ville), vilket gjorde det omöjligt att säga vad som var partiellt bortfall (vilka som inte ville svara). Detta innebär att andelen partiella svar kunde bli mindre vid telefonundersökningar än vid enkätundersökningar.

2.2.5 Bearbetning

Ett omfattande gransknings- och rättningsarbete utförs.

Intervju

För intervjun genomförs kontroller i samband med intervjun och efter avslutad intervju, logiska kontroller och värdekontroller. Trots detta förekommer fel i materialet. Exempelvis är sysselsättningsnivån under året svår att mäta. Det görs en automatisk kodning av socioekonomisk grupp. Det är ungefär 90 procent som kodas på detta sätt, övriga 10 procent kodas manuellt.

Administrativa register

De variabler som hämtas från olika administrativa register håller numera god kvalitet. När uppgifterna aviserats till SCB granskas de i olika skeden av bearbetningarna innan de godkänns för inläggning i respektive register.

Granskning av data

Vid skapande av variabler kan fel uppstå. Omfattande kontroller görs där de skapade variablerna bl.a. stäms av mot uppgifterna från de administrativa registren.

Framställning av resultat

Punktskattningar och konfidensintervall har beräknats med hjälp av ett av SCB:s egenutvecklade estimationsprogram, EXTRACT. I bakgrunden av EXTRACT ligger CLAN97 för beräkningen av estimatens medelfel. Ytterligare bearbetningar görs i EXCEL för att skapa de tabeller som sedan publiceras på SCB:s webbplats, www.scb.se, se avsnitt 5.1.

2.2.6 Modellantaganden

Metoder för bortfallskompensation

För att kompensera för objektsbortfallet har en *kalibreringsestimator* använts, se avsnittet om urval och estimation.

Om personerna i bortfallet skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande bli skeva. Om exempelvis de svarande till högre andel bor i hyresrätt än de som inte svarat finns risk för överskattning av hushåll boende i hyresrätt. För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfallet är svåra att mäta.

Efter en sammanvägning av analysen kring de tre kriterierna (se 2.2.1) samt efter kontroll av vikternas fördelning används hjälpvektor beskriven i tabellen. Uppgifterna i hjälpvektor för en viss variabel kan vara antal personer med värde på den variabel och/eller totalen för den variabel. I tabellen markeras vilken typ av uppgiften som används.

Hjälpvariabel (klasser)	Antal personer	Antal månader	Totalen
Åldersklass (10)	X		
Kön	X		
H-region (9)	X		
Ekonomisk bistånd (f.d. Socialbidrag)		X	X
Barnbidrag	X		X
Underhållsstöd			
Föräldrapenning vid födelse	X		X
Föräldrapenning vid tillfällig vård av barn	X		X
Bostadsbidrag	X		X
Bostadstillägg till pensionärer	X		X
Sjukpenning	X		X
Arbetsmarknadsstöd (A-kassa m.m.)	X		X
Studiestöd	X		X
Löneinkomst (5)	X		X
Födelseland (6)	X		
Invandringsår (3)	X		
Hushållstyp/familjetyp (10)	X		

Metod för imputering

För variabeln *arbetstid* och de beskrivande *boende*variablerna används imputeringsmetod för bortfallskompensation (se 2.2.4). Metoden tas fram med hjälp av statistiskt förutbestämda regler tillsammans med register variabler samt inkomna värden från intervjun.

Variabeln *barnomsorgsutgift* tas fram i FASIT-modellen.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

För totaler (inkl. antal), kvoter (inkl. medelvärde, andel), lägesmått (inkl. median, deciler och percentiler) och Gini-koefficient redovisas osäkerheten med ett konfidensintervall som bildas av skattningen \pm felmarginalen. Konfidensintervallet innehåller det sanna populationsvärdet med 95 procent sannolikhet.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Årlig

3.2 Framställningstid

Framställningstiden för den preliminära inkomststatistiken är ca 11 månader, för boendestatistiken ca 12 månader, och för inkomstfördelningen är ca 15 månader allt räknat från den 31 december det aktuella inkomståret.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplanen för serien Sveriges officiella statistik. Publiceringsplanen finns utlagd på SCB:s webbplats, www.scb.se.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

För att underlätta jämförelser över tiden redovisas inkomster för olika procentandelar, fraktiler, av hushållen. En vanlig indelning är i decilgrupper, dvs. tio lika stora grupper sorterade efter stigande inkomst.

Under årens lopp har ett stort antal förändringar skett som påverkar statistikens jämförbarhet över tiden, bl.a. har skattesystemet förändrats två gånger. Den senaste skattereformen 1990/1991 medförde en kraftig försämring av jämförbarheten över tiden. Skattereformen innebar en genomgripande förändring av stora delar av det svenska skattesystemet. Samtidigt innebar den en vidareutveckling av de tendenser som gällt sedan tidigare med ökade inslag av särbeskattning, en ökad vikt för indirekta skatter och genom betoningen av olika basbreddningar. Breddningen av skattebasen gällde både kapitalinkomster som inkomster knutna till förvärvsarbete. De uppgifter som registrerats som inkomster efter skattereformen innehåller därför inkomster som tidigare inte har registrerats. Det kan

betecknas som att det förekommer en viss undertäckning för perioden före 1991. Jämförbarheten mellan åren 1975 och 1989 är god vad gäller inkomstmått. Det tidigare centrala inkomstbegreppet sammanräknad inkomst ersattes av summerad förvärvs- och kapitalinkomst. Från år 1991 och framåt är dock jämförbarheten över tiden god.

För att förbättra jämförbarheten har SCB för åren 1989 och 1990 gjort uppskattningar av skattereformens effekter på inkomstbegreppen, dvs. för åren 1989 och 1990 finns förutom de ordinarie uppgifterna också uppgifter beräknade enligt 1991 års skatteregler.

Förändringar som konsumtionsenhetskalan och disponibel inkomst uppdateras bakåt i tiden för att få en jämförbar tidsserie.

Kosthushåll kan redovisas fr.o.m. 1991 års undersökning. För redovisning över en längre tidsperiod, från 1975 och framåt, används familjeenhet.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Inom undersökningen är jämförbarheten mellan olika grupper med samma målstorhet, exempelvis disponibel inkomst per konsumtionsenhetskala, god. Däremot kan en viss överskattning göras av andelen ensamboende och ensamstående. Eftersom inkomsterna för dessa grupper oftast är lägre än för andra hushåll kan det innebära att inkomstspridningen överskattas.

Definitionen av exempelvis hushåll samt olika inkomstbegrepp kan se olika ut i olika undersökningar. För undersökningen om Hushållens utgifter (HUT) definieras kosthushållet på samma sätt som i HEK men rampopulationen är skiljer sig åt. HUT:s rampopulation är alla som är folkbokförda i Sverige per den 31 december 2005 medan HEK:s rampopulation är alla som är 18 år eller äldre som varit folkbokförda i Sverige per den 31 december 2005. Jämförelsen mellan undersökningarna när det gäller hushållens disponibla inkomst per konsumtionsenhetskala i olika grupper kommer därför att skilja sig åt. Detta gäller även för undersökningen om Levnadsförhållanden (ULF).

Statistik och mikrodata från undersökningen levereras till bland annat Luxemburg income study (LIS) och EUROMOD. Svårigheterna med de internationella jämförelserna är att både målstorheten, exempelvis disponibel inkomst, och redovisningsgrupperna, exempelvis hushåll, skiljer sig åt mellan olika länder. Det innebär att jämförelserna mellan länder inte blir särskilt god.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Vid jämförelser med annan statistik kan det finnas skillnader i populationsavgränsning mellan olika typer av individ- och hushållsstatistik. Inkomstbegreppen kan också vara definierade på olika sätt, t.ex. disponibel inkomst.

Undersökningen Inkomststatistik – totalräknad visar inkomstfördelningen i Sverige. Den totalräknade inkomststatistikens främsta uppgift är att visa inkomstfördelningen mellan personer efter bland annat ålder, kön och region. Inkomststatistik-totalräknad och HEK använder i stort sett samma målstorheter men inte samma redovisningsgrupper. Det innebär att jämförelsen mellan disponibel inkomst per konsumtionsenhet och nettoinkomsten (den individuella disponibel inkomst) inte är god.

Undersökningen Skatter och taxerade inkomster visar skattefördelningen i Sverige. Den totalräknade skattestatistikens främsta uppgift är att visa den individuella skatten efter bland annat ålder, kön och region. Skatter och taxerade inkomster och HEK använder samma målstorheter men inte samma redovisningsgrupper. Det innebär att jämförelsen mellan hushållens skatt med den individuella skatten inte är god.

FASIT är ett verktyg för att simulera budget- och fördelningseffekter av tänkta regelförändringar i t.ex. skatte- och bidragssystemen. HEK utgör basmaterial i SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT. Det gör att målstorheterna kan skilja något medan redovisningsgrupperna är likvärdiga och jämförbarheten är därmed inte alltid så god.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Undersökningen har två redovisningsområden; Inkomstfördelningen och Boende och boendeutgifter. Statistiken över inkomstfördelningen sprids i form av pressmeddelande, statistiska meddelanden (serie HE21) och tabeller på SCB:s webbplats. Även statistiken över Boende och boendeutgifter sprids i form av pressmeddelande, statistiska meddelanden (serie BO23) och tabeller på SCB:s webbplats. På webbplatsen finns också resultaten av statistiken inlagt i Sveriges statistiska databaser (SSD), där tabelluttag kan göras för ett antal variabler. Statistiken sprids även i form av tabeller i *Statistisk årsbok för Sverige* samt i *Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok*.

HEK sprids även genom SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT. FASIT är ett verktyg för att simulera budget- och fördelningseffekter av tänkta regelförändringar i t.ex. skatte- och bidragssystemen. HEK utgör basmaterial i denna modell. Tillgång till FASIT får man genom ett abonnemang.

5.2 Presentation

Statistiken redovisas huvudsakligen som tabeller, text och diagram.

5.3 Dokumentation

HEK är dokumenterad i form av beskrivningar över registerinnehåll, variabelinnehåll samt definitioner av begrepp och variabler. Frågorna i intervjun finns också dokumenterade.

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på uppdragsbasis specialbearbetningar av undersökningens samtliga årgångar. Efter särskild prövning kan forskare och utredare få tillgång till avidentifierade mikrodata för egna bearbetningar. Detsamma gäller också för tillgång till avidentifierade mikrodata i mikrosimuleringsmodellen FASIT. Variabelförteckningar och datamängdsbeskrivningar är dokumenterade i SCBDOK som bl.a. finns på SCB:s webbplats.

5.5 Upplysningstjänster

Inkomststatistikens gruppteleson: 019-17 68 50

SCB:s webbplats: www.scb.se, under ämnesrubriken *Hushållens ekonomi*

E-postadress: inkomststat@scb.se eller boende@scb.se